

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Бурди Надії Євгеніївни «Науково-теоретичні підходи до розробки та дослідження урологічних та проктологічних лікарських рослинних засобів», представлену на офіційний захист в спеціалізовану вчену раду Д 64.605.01 при Національному фармацевтичному університеті на здобуття наукового ступеня доктора фармацевтичних наук за спеціальністю 15.00.02 – фармацевтична хімія та фармакогнозія

Актуальність теми. Актуальними завданнями сучасної фармації є пошук рослин з достатньою сировинною базою, раціональне та комплексне використання сировини, а також створення на їх основі нових лікарських засобів. Необхідність розробки методів стандартизації лікарської рослинної сировини, лікарських засобів та вирішення проблеми створення вітчизняних препаратів з метою імпортозаміщення та розширення номенклатури лікарської рослинної сировини явилось підставою для проведення фітохімічних досліджень перспективних видів сировини, а також розробки та стандартизації урологічних та проктологічних лікарських засобів на їх основі.

З огляду на вищенаведене, розробка вітчизняних лікарських засобів для лікування урологічних та проктологічних захворювань на основі плодових тіл грибів шиїтаке, майтаке, рейши, кордіцепсу, трутовика березового, трави та коренів дивини звичайної, трави якірців сланких, рожевих та білих квіток півонії лікарської є своєчасною та актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у відповідності з планом проблемної комісії «Фармація» МОЗ та НАМН України і є фрагментом комплексної науково – дослідної роботи Національного фармацевтичного університету «Фармакогностичне дослідження лікарської рослинної сировини та розробка фітотерапевтичних засобів на її основі» (номер державної реєстрації 0114U000946).

Наукова новизна одержаних результатів. Вперше проведено комплексне фітохімічне вивчення БАР плодових тіл грибів шиїтаке, майтаке, рейши, кордіцепсу, трутовика березового, трави та коренів дивини звичайної, трави якірців сланких, рожевих та білих квіток півонії лікарської.

Шляхом проведення маркетингових досліджень вперше доведено доцільність створення нових лікарських засобів для лікування урологічних та проктологічних захворювань.

Для трави якірців сланких вперше розроблено критерії стандартизації, а також розроблено проект монографії ДФУ 2.0 «Якірців сланких трава^N».

Розроблено сечогінний збір (виробник – ПАТ «Лубнифарм», м. Лубни, реєстраційне посвідчення № UA 12957/01/01), для якого підтверджена фармакологічна активність.

Із досліджуваних видів сировини одержано густі та сухі екстракти, а також настойки, для яких встановлена фармакологічна активність.

Одержаний густий екстракт з трави дивини звичайної увійшов до складу лікарського засобу для лікування геморою, який впроваджено у виробництво ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика», м. Житомир.

Новизна досліджень підтверджена 3 патентами України на корисну модель: № 88422 від 11.03.2014 р. «Антимікробний лікарський засіб»; № 110211 від 26.09.2016 р. «Лікарський засіб антимікробної дії»; № 110212 від 26.09.2016 р. «Лікарський засіб протизапальної дії».

Практичне значення отриманих результатів. Розроблено сечогінний збір, який впроваджено у виробництво ПАТ «Лубнифарм», м. Лубни (реєстраційне посвідчення № UA 12957/01/01).

Запропоновано лікарський засіб, до складу якого входить густий екстракт з трави дивини звичайної, для лікування геморою з подальшим впровадженням у виробництво ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика», м. Житомир.

Розроблено проект монографії ДФУ 2.0 «Якірців сланких трава^N».

На лікарську сировину та одержані лікарські засоби розроблені проекти МКЯ.

Розроблено та впроваджено в галузі охорони здоров'я інформаційний лист № 124-2017 «Якісне та кількісне визначення стероїдних сполук у траві якірців сланких (*Tribulus terrestris L.*)» МОЗ України.

Результати хімічного вивчення досліджуваних видів сировини впроваджено в науково-дослідну роботу ряду профільних кафедр.

Повнота викладення матеріалів дослідження в опублікованих роботах і авторефераті, а також їх апробації. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 57 наукових робіт, у тому числі 24 статті у наукових фахових виданнях, з них 8 за кордоном, 1 стаття в іноземному виданні, 28 тез доповідей, 3 патенти України на корисну модель, 1 інформаційний лист.

Опубліковані результати досліджень достатньо повно відображають зміст дисертаційної роботи. Автореферат дисертації як за структурою, так і за змістом, відповідає основним положенням роботи.

Робота апробована на міжнародних та міжрегіональних конференціях.

Аналіз основного змісту роботи, ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків. Дисертаційна робота Бурди Н.Є. викладена на 429 сторінках машинописного тексту, складається зі вступу, 6 розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та 5 додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 277 сторінок друкованого тексту. Робота ілюстрована 44 таблицями та 139 рисунками. Список використаних джерел містить 352 найменування, з них 130 кирилицею та 222 латиницею.

Вступ дисертації включає дані щодо актуальності, мети та завдань роботи, методів дослідження, наукової новизни, практичної значимості, особистого внеску здобувача, апробації результатів дисертаційної роботи.

Мета роботи сформульована чітко і є теоретично обґрунтованою. Завдання, які вирішуються для досягнення мети, є чіткими та конкретними.

Перший розділ представлений оглядом літератури, де автором показано сучасний стан урологічних та проктологічних захворювань, а також ступінь вивченості об'єктів дослідження.

В другому розділі наведено результати проведених маркетингових досліджень щодо сучасного стану асортименту лікарських засобів для лікування урологічних та проктологічних захворювань.

У третьому розділі описані об'єкти та методи дослідження, вказані терміни заготівлі сировини. Також вказані методики аналізу та обладнання, яке використовували при проведенні досліджень. Описані методики одержання водних та водно-спиртових витяжок із сировини, що вивчалася, які застосовували для аналізу БАР.

Четвертий розділ присвячений вивченню якісного складу та визначенню кількісного вмісту біологічно активних речовин у досліджуваних об'єктах.

У п'ятому розділі приведені параметри стандартизації сировини, описана технологія одержання настоек, сухих та густих екстрактів із обраних видів сировини.

У шостому розділі приведені результати вивчення фармакологічної активності одержаних лікарських засобів, а також приведені параметри їх стандартизації.

Експериментальні дослідження виконані на сертифікованому обладнанні в достатній кількості повторів.

Дисертація добре проілюстрована, в ній чітко викладені усі положення, які базуються на сучасних методах аналізу. Висновки автора ґрунтуються на достатньому фактичному матеріалі.

Поряд з позитивною оцінкою роботи слід висловити деякі зауваження та пропозиції:

- У розділі 3 на деякі методики достатньо було б навести посилання, а не наводити їх опис.
- Для більшої наглядності результатів кількісного вмісту БАР у досліджуваних об'єктах було б доречно проілюструвати їх діаграмами.
- Бажано було б провести фармакологічні дослідження по встановленню активності кордіцепсу.

- В списку використаних літературних джерел деякі роботи були опубліковані понад 10 років тому (8, 9, 10, 41, 59, 69, 98, 107 та деякі інші).
- У тексті дисертації зустрічаються орфографічні помилки та невдалі вирази.

Проте вищезазначені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки і значення дисертації, яка є закінченим дослідженням з достатньою науковою новизною, теоретичним та практичним значенням одержаних результатів.

Відповідність дисертації вимогам п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів». Таким чином, за актуальністю теми, новизною, теоретичною та практичною значимістю, а також обсягом досліджень та використанням сучасних методів і підходів у експериментальних фармакогностичних і фармакологічних дослідженнях дисертаційна робота Бурди Надії Євгеніївни «Науково-теоретичні підходи до розробки та дослідження урологічних та проктологічних лікарських рослинних засобів» є закінченою науковою працею, у якій отримано нові дані, що в сукупності є суттєвими у вирішенні проблеми пошуку і дослідження біологічно активних речовин лікарських рослин та грибів з метою створення нових лікарських засобів та відповідає вимогам п.10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня доктора фармацевтичних наук за спеціальністю 15.00.02 – фармацевтична хімія та фармакогнозія.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри токсикологічної та неорганічної хімії
Запорізького державного медичного університету,
доктор фармацевтичних наук, професор

О.І. Панасенко
Підпис
20...р. Підпис